

תערוכת הבקר

הקדמה

כבכל הארצות המתקדמות בגידול בקר, כן גם אצלנו הולך ומתאזרח הנוהג של עריכת תצוגת בקר. בהולנד, בארה"ב, באנגליה ועוד, התערוכה היא בעלת מסורת רבת־שנים. הדפוסים נקבעו בעבר הרחוק, וכיום שואפים להתאים דפוסים מסורתיים אלה לתנאים החדשים. לא כן המצב אצלנו: מסורת תערוכות אין אתנו; נהגנו לפי הכלל — קודם כל נעשה ואחר־כך „נשמע". וטוב שעשינו כך, כי התערוכות שהתקיימו עד כה מילאו צורך מסוים, ובמיוחד אלה שאורגנו בצפון הארץ היו מוצלחות ומאלפות. אך יחד עם זה מורגשת כעין תהייה ודריכה על המקום בעריכת התצוגות, ויש מקום להירהור על תפקידן וצורתן.

מטרת התערוכה

עריכת תערוכת בקר עולה בכסף רב, ורק כש־היא מביאה תועלת — יהיו מוצדקים העמל והכסף שמשקיעים בה. נציין קודם כל שמטרת התערוכה צריכה להיות קידום הענף. התערוכות בעבר בחו"ל מילאו את התפקיד הזה במלואו, כי בזמנים ההם לא היתה קיימת הדרכה מקצועית במשקים, ולכן — עצם התכנסות של בוקרים, שיפוט הבקר והדגמת השיפוט באובייקט חי היוו גורם מרכזי בחינוך דעת הקהל מבחינה מקצועית. אין להסיק מזה שעם קיום הדרכה, התערוכה כאילו מאבדת מערכה; נהפוך הוא — אין אמצעי הדרכה יעיל יותר מאשר לימוד על האובייקט החי, אלא שההסברה וה„פירושים" צריכים להיות מכוונים לתועלתו הכלכלית של הבוקר.

ארבעה גורמים צריכים לשמש כיסודות לתערוכה: התועלת הכלכלית הישירה, הגאווה המקצועית, הרקע הלימודי והבידור.

התועלת הכלכלית. בארצות אירופה ואמריקה מעניקה קבלת פרס או אות הצטיינות לבעליה של הבהמה יתרון כלכלי, כיון שפירסום ההצטיינות משפיע מיד גם על מחיר הבהמות האחרות שנקנות באותו משק, ולא רק על מחיר הבהמה המצטיינת. גורם זה חשוב במיוחד לגבי משק־טיפוח, המעונין במכירת בהמות רכייה. התועלת

הכלכלית עוד עולה בחשיבותה, כשהענקת הפרס מתבססת על הערכת התכונות השימושיות של הבהמה, כגון — כושר ההנבה, בריאות, מהירות הגדילה, כושר ניצול המזונות וכד'.

בתנאים שלנו כיום, אין בעליה של בהמה מצטיינת בתערוכה זוכה ביתרון כלכלי כלשהו, אולם יש יסוד לסברה שבעתיד יהנו גם בוקרי הארץ מהצטיינות בהמותיהם בתערוכות, וביחוד כשהייצוא של בהמות רכייה מהארץ יתבסס ויתרחב. עלינו איפוא לשקוד על כך שהערכת הבהמה בתערוכה ושיפוטם יהיו מושגים, ככל האפשר יותר, על הקשר שבין המראה החיצוני של הבהמה לבין תכונותיה השימושיות, כי רק בדרך זו אפשר יהיה להשריש ולהפיץ את ההכרה שהפרס הוא אמנם בעל ערך כלכלי וממשי.

נראה לי, שכבר עכשיו אפשר לשלב תצוגת בהמות עם מכירה של עגל־רבייה, מבכירות, או אפילו עגלות.

הגאווה המקצועית. אמנם חיים אנו בתקופה של מיכון, כשהעדרים גדלים והולכים והעבודה בענף נעשית המונית־עדרית ושיטתית. אך אין כל ספק, שעל אף „ההתקדמות" הזאת, הרי הישגים מקצועיים־טיפוחיים יושגו גם להבא רק על־ידי הבוקר המנוסה, בעל העין הבוחנת, המתחכם בחיבה למקצועו. ממילא מובן שדווקא ההישגים המקצועיים של מטפחים אלה ראויים בהופעה ובהוקרה בתערוכה, כי הם הם המצעידים את הענף קדימה. מכאן החשיבות בהכרה הציבורית בעליונותו של הזוכה בפרס. כל מי שנודמן לו להיות נוכח בשעת קבלת פרס ע"י הזוכה בחו"ל, יבין וירגיש את ערכה של הגאווה המקצועית בפעלם של המטפחים. קשה לתאר במילים את ההרגשה המוקרנת ממקבל הפרס, זקיפות קומתו, ושימחת הניצחון, המבוטאים על־פירוב בענווה רבה. לצערנו, בתערוכות שלנו מוענק הפרס לבהמה, ורק בגלל הקשיים „הטכניים" למסור לה את הגביע ותעודת הפרס — נמסרים אלה לבוקר (גוזמה אמנם, אך זהו הרשעם לעת־עתה!).

כמסקנה מעשית, נראה לי, שמן הדין לשנות את פני הדברים ובשעת מתן פרס להסביר ולציין

מתהלך כל מבקר לפי רצונו ויוזמתו בין המוציאים, נפגש עם חברים ומחליף דעות. אולם כשצריך בור המבקרים הופך פאסיבי בתהליך התערוכה, הרי היא מאבדת חלק חשוב מערכה. אחד האמצעים הבדוקים להעלות את המתח הלימודי והשיפוטי — הוא שיתוף הקהל בתהליכים אלה. כן חשוב הדבר שבמפגש חברים תשרור אווירה חופשית שתשחרר אותם מהרצינות ומהמתח של חיי יום-יום. יש להשרות כעין רוח והווי של התפרקות מהעול היומיומי. בתערוכות בחו"ל משיגים זאת ע"י שילוב יריד או משחקים, או תחרויות, קשורות או בלתי קשורות במקצוע. אצלנו יהיה צורך להתגבר על ביישנות או סלידה למראה "אירועים" כאלה, לכן כדאי לתכנן אותם מראש, תוך הבאה בחשבון של מנטאליות הציבור שלנו. לתערוכות בחו"ל מופיעות משפחות שלמות, מהסב ועד לתינוק, והודות לכך נוצרת כעין מסורת וחינוך לאירועים אלה.

כפתיחה מעשית לתוכן הבידור הייתי מציע שיתוף ציבור המבקרים, בצורת תחרות, עם פרס לבווד או לקבוצות, בשיפוט בהמות. כן יש לסדר תחרויות נוספות בנושאים שונים, כגון — אומדן משקל בהמות, תנובה, מידות וכדומה. תיתכן גם עריכת משחקים שאינם קשורים בענף. את כל הפעולות יש להנחות, אך יש להימנע מהענקת בידור או שמחה "מקרשי במות". רעיון נוסף: אפשר לארגן תחרויות שיפוט, או תחרות יות אחרות, בין קבוצות נוער מבתי-ספר חקלאיים או ממוסדות חינוך אחרים. כן יש לעניין ספקים שונים להשתתף בתערוכות ולהציג את תוצריהם; התחלה צנועה נעשתה בתצוגת "השי-רות" השנה.

סיכום

לכולנו חשובה התערוכה כאמצעי לקידום הענף. מטרת הדברים שנכתבו כאן — לעורר מחשבה בדבר עיצוב התערוכה, כדי שתמלא את יעודה. להצעות שהובאו, אין להתייחס אליהן כאל הצעות מגובשות; הן צריכות לשמש כהדגמה מעשית לכוונת הדברים. רצוי מאוד לדון בכובד ראש בסוגיה זו, כדי שהתועלת שנופיק ממפעל, הכרוך בהוצאה נכבדה, תהיה מאקסימאלית.

חיים שור

את פעולתו ודרכו של מקבל הפרס בטיפוח, להביא ליט את ייחודו כדי לעורר את האחרים שילכו בעקבותיו. ולשם כך אין כל צורך בפרסי כסף או בשווה-כסף, העיקר — הבעת ההכרה בפועל ע"י הענקת תעודה או גביע, תוך ציון מהות ההישג שלו. עם הכנסת נוהג זה בתערוכות, מן ההכרח שיחול גם שינוי דלהלן: לא עוד וועדה תקבע מי מציג את מה, אלא הבוקר עצמו יהיה מעוניין לעמוד בתחרות על ההישג העליון בטיפוח ויצג ברצון את פרי עמלו. שיטה זו בעריכת תצוגות ודאי שתגוון את תוכן וצורתן ותעורר ענין מיוחד בקרב הבוקרים.

הרקע הלימודי אמנם צויין לעיל שהתפקיד המרכזי של התערוכה הוא קידום הענף, אולם גם התפקיד הלימודי-הסברתי מוכרח לעמוד במרכז. וכאן המקום להעיר, שהרצאות — ותהיינה הטרות ביותר — אפשר לשמוע פעם, פעמיים לכל היותר, ביחוד כשבתוכן אין חידוש של ממש. אבל עצם האפשרות להסתכל בדגם חי ולהשוותו ליתר המוצגים שבתערוכה ולבהמות שבעדרו של כל אחד במשקו הוא, מעניקה הזדמנות של לימוד מושלם. ודי בהסברה מצד מארגני התערוכה את הטעון ראייה והשוואה מצד המבקר. אלא שהכרחי הדבר, של "מסבירים" עצמם יהיו ברורים די צורכם פרטי המטרה בטיפוח. יתכן אמנם שמטרת טיפוח מסויימת עתידה להשתנות עם שינוי תנאים והעמקת היידע, ואז אין, כמובן, כתערוכה כדי לבחון את השינויים ולדון בהם מבחינה מעשית.

כמסקנה מעשית מהנ"ל, נראים לי חשובים הדברים הבאים: (א) כדאי להפריד בין מתן פרס והסבר יסודי של תוצאות השיפוט; (ב) לדאוג לסידורים שההסבר ייקלט בקלות ובנוחות ע"י כל המבקרים, תוך ראיית המוצג והתבוננות בו. יתכן שזה יחייב הקמת במה (דוכן) מיוחדת, וכן יהיה הכרח בדבר שהבהמות שיובאו לתערוכה יאולפו קודם לכן להליכה ולהולכה באפסר; (ג) רצוי שבכל תערוכה יושם הדגש על פרט מסויים בטיפוח, כגון עטין וכדומה, ולעקוב אחר שינויים בתערוכות הבאות.

הבידור בתערוכה. אחד הדברים החשובים שבתערוכות היא האווירה במפגש כזה. רוב הזמן